

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

HUR SKA JAG KUNNA LÄRA MIG DETTA?

En undersökning om hur gymnasieelever uppfattar sin
lärandesituation

Handledare:
Sven –Åke Nordström

Författare:
Therese Andersson
Tove Jönsson

HUR SKA JAG KUNNA LÄRA MIG DETTA?

Vi är två studerande som läser till lärare på Högskolan Kristianstad. Syftet med vårt examensarbete är att belysa hur gymnasieelever upplever sin lärandesituation i svenskundervisningen. Vår forskningsfråga är: Hur upplever elever att lärarna möter elevernas förutsättningar för lärande? Vi har baserat våra antagande om inläring på Howard Gardners "sju intelligenser" samt Lena Boström och Hans Wallenbergs modell av fyra olika inlärningsstilar: auditiv, visuell, kinestetisk och taktil. Vi har även diskuterat hur människor lär utifrån Pramling, Marton och Booth, Säljö samt Dysthe. Undersökningens empiri utgjordes av 85 elevenkäter från en yrkesinriktad gymnasieskola i norra Skåne. Resultatet visar att majoriteten av eleverna upplever att deras lärare tillgodoser den bästa möjliga lärandesituationen och att eleverna har goda förutsättningar för att lyckas i sitt skolarbete. Enligt eleverna beror detta främst på en bra kommunikation mellan lärare och elever. Det många elever efterfrågade var variation i undervisningsmetoder och med det tror vi att lärarna når flest elever. Vi fann att de elever som har en insikt om hur de lyckas bäst i skolan har en klar fördel eftersom de har ytterligare ett redskap till framgång

Ämnesord: Elever, gymnasieskolan, inlärningsstilar, lärandesituation, yrkesinriktade program

INNEHÅLL

1 Inledning	5
1.1 Syfte och problemställning	6
1.2 Forskningsfråga	7
2 Forskningsbakgrund	7
2.1 De sju intelligenserna	9
2.2 Inlärningsstilar	10
2.3 Hur människor lär	11
3 Metod	12
4 Undersökning	14
4.1 Redovisning av resultat och analys	15
4.1.1 Trivsel	15
4.1.2 Lärares undervisningsstil	17
4.1.3 Elevens lärandestil	19
4.1.4 Kommunikation	21
4.2 Sammanfattning av resultat	25
5 Diskussion	26
6 Slutsats	30

Litteraturförteckning

Bilaga 1

Bilaga 2

1 Inledning

Vi är två studerande som läser till lärare för de senare åren på högskolan i Kristianstad och vi tar examen i december 2004. Vi har båda ämneskombinationen svenska/engelska och har för avsikt att arbeta på gymnasienivå.

Att arbeta som lärare är komplext och innefattar mängder med olika delar som måste bemästras. En av dessa är konsten att kunna nå varje elev som individ och inte enbart som en del av en grupp. För att eleverna ska kunna få de bästa förutsättningarna att nå kunskap inom de områden som behandlas i skolan, måste läraren vara medveten om att varje individ har speciella behov av lärandesituationer.

Vi vill i detta arbete belysa hur elever upplever att de får sina individuella inlärningsbehov tillgodosedda. Det är ett område som vi anser är viktigt att fördjupa sig i eftersom det kan vara en avgörande faktor för elevernas framgång i sina studier. Vår förmodan är att de individuella inlärningsbehoven ofta inte möts och att det får följder speciellt för elever med specifika inlärningsbehov som gör att de utgör en minoritet i skolans värld. Med utgångspunkt från detta resonemang skall vi genomföra vår undersökning om hur elever upplever att deras inlärningsbehov tillgodoses på gymnasieskolans yrkesinriktade program. Vi känner att vi har liten erfarenhet av elever på yrkesinriktade program och vi har förhoppningar om att detta arbete kommer att utveckla vår roll som lärare.

Det finns ett stort antal böcker - exempelvis av Dunn, Dunn och Treffinger (1995), Prashnig (1996) samt Dryden och Vos (1994) som behandlar de frågor om inlärningsbehov som vi är intresserade av. Efter att ha tagit del av ett flertal av dem valde vi att basera våra antaganden om inläring på Gardners "sju intelligenser" samt Boström och Wallenbergs modell av inlärningsstilar. Boström och Wallenbergs (1997) tankar kring inlärningsstilar baseras på Prashnig (1996) och Dunn, Dunn och Treffinger (1995) där vi upplevde Boström och Wallenbergs bok som lättförståelig samt koncentrerad enbart på ämnet inlärningsstilar. Boström och Wallenberg (1997) hävdar att det finns huvudsakligen fyra olika inlärningsstilar: auditiv, visuell, kinestetisk och taktil. Vi valde att använda oss av Gardners böcker som referenslitteratur utifrån de

tidigare kunskaper vi hade om hans tankar kring människans lärande och intelligens. Gardner (1983) menar att det finns minst sju olika intelligenser hos människan och varje individ använder sig oftare av en eller flera av dessa. Beroende på vilken av de olika intelligenserna som är mest utvecklad hos en individ har man en viss inlärningsstil. Gardners resonemang om människans olika intelligenser är dock inte helt oemotsagt; exempelvis anser Sternberg vid Ylle - universitetet att Gardners resonemang inte innehåller en beskrivning av de grundläggande kognitiva processerna i inlärningsprocesserna. Sternberg menar i förlängningen att Gardner inte beskriver olika intelligenser, utan istället olika talanger hos människan. (Atterström & Persson 2000, s. 44-45) Ytterligare en forskare som kritiserar Gardners teorier är Morgan. Morgan anser att Gardner inte har belägg för sina teorier utan att Gardner endast beskriver olika typer av kognitiv stil, inte multipla intelligenser. (Atterström & Persson 2000, s. 44) Atterström och Persson uttrycker: ”Kritiken mot Gardners teori gör den emellertid varken mindre värdefull eller mindre användbar” (s. 45). Trots kritiken anser vi sammantaget att Gardners teorier utifrån de sju intelligenserna väl kan bilda teoretisk bakgrund till våra antaganden. Vi kommer även att diskutera hur människor lär utifrån Pramling (1986), Marton och Booth (2000), Säljö (2000) samt Dysthe (1996).

1.1 Syfte och problemställning

Vårt syfte med arbetet är att undersöka hur elever uppfattar lärandesituationerna i skolan. Känner de att de får den hjälp de behöver för att optimalt få ut så mycket som möjligt av lektionerna? Upplever de att läraren förstår sig på deras inlärningsbehov? Känns det som att läraren undervisar på elevernas nivå, eller känns det istället som att de enbart får anpassa sig efter lärarens sätt att undervisa? Finns det en diskrepans mellan lärare och elev när det gäller uppfattning av lärandesituationen och vad kan detta i så fall bero på?

Vi är av uppfattningen att problemet med elever som inte fått sina respektive inlärningsstilar tillgodosedda är störst på yrkesinriktade program. Detta tror vi beror på att elever som väljer dessa utbildningar enligt vår uppfattning oftast är de som inte lyckats i teoretiska ämnen, bland annat eftersom deras inlärningsbehov inte framgångsrikt blivit bemötta.

Skolan har av tradition inriktat sig på den visuella och den auditiva eleven och mycket lite på de övriga. Ändå vet vi nu att det taktila och kinestetiska sinnet är mera dominant hos eleverna, i synnerhet bland pojkar. (Boström & Wallenberg 1997, s. 15)

Grundat på dessa tankegångar från Boström och Wallenberg (1997) är vår förmodan att elever på yrkesinriktade program till stor majoritet är kinestetiker eller taktila inlärare. Vi kommer att göra vår undersökning inom ämnet svenska eftersom det är ett teoretiskt och ett obligatoriskt ämne. Enligt vår erfarenhet är svenska en kurs där många elever på yrkesinriktade program inte verkar göra sitt yttersta. Beror detta på att undervisningsmetoderna inte passar alla?

1.2 Forskningsfråga

Utifrån de problemställningar vi ovan presenterat har vi kommit fram till följande forskningsfråga: Hur upplever elever att lärarna möter elevernas förutsättningar för lärande?

2 Forskningsbakgrund

I alla tider har människor i allmänhet och forskare i synnerhet försökt ta reda på hur vi människor tänker och lär. Redan tidigt i den mänskliga historien förstod man att man genom kartläggning av människans förmåga att lära kan nå helt nya framgångar i lärande. Det har fötts mängder med teser och förslag på hur den mänskliga hjärnan kan tänkas fungera, och rönen från forskarna har sett något olika ut i olika tider. I vår samtid talas det inte bara om att försöka finna *ett* svar till hur vi som varelser lär oss, utan istället har det konstaterats att det finns ett flertal varianter av intelligenser och inlärningsstilar hos oss.

När Gardner tidigt på åttitalet kom ut med *Frames of mind* (Gardner, 1983) anade han inte hur stort intresset för hans teori skulle bli inom skolvärlden. Gardners ursprungstanke var en användning inom utvecklingspsykologi och kognitiv psykologi, inte inom det pedagogiska området. Eftersom hans idéer och tankar snabbt transformerades till ett pedagogiskt grepp, väcktes också Gardners intresse för att vidareutveckla sin forskning inom detta område. (Gardner 2001, s. 8) I *Frames of mind* påstod Gardner att människan besitter sju olika intelligenser: lingvistisk, musikalisk, logisk-matematisk, spatial och kroppslig-kinestetisk. På senare år har han dock övervägt om det inte finns ännu fler intelligenser hos människan. I

Intelligenserna i nya perspektiv (Gardner 2001) har han utökat antalet med tre ytterligare intelligenser: natur, andlig och existentiell intelligens (Gardner 2001, s. 51). De tre ”nyare” intelligenserna som Gardner talar om befästs dock aldrig riktigt, utan uttrycks snarast vagt och med reservationer. Detta gör att vi har valt att enbart utgå ifrån de sju ursprungliga intelligenserna.

Vi anser att intelligens, kunskap och erfarenhet är starkt sammanlänkade. Ur erfarenhet föds kunskap och kunskaper är en stor del av en människas intelligenser, enligt oss. Eftersom vi som människor är så väldigt olika och använder oss av olika tankemönster, hur kan då någon bedöma om en människa är intelligent och därmed besitter kunskap eller inte? Svaret kommer att se olika ut beroende på vem som tillfrågas eftersom utgångspunkten ständigt är var och ens egen världsbild. Boström och Wallenbergs (1997) definition av intelligens är att det är någon sorts färdighet, eller något skapande (s. 22). Gardner (1983) menar att intelligens är ”dels förmågan att använda färdigheter eller lösa problem, dels att använda sina talanger i den specifika kulturen” (s. 23). Dessa två referensers definitioner på intelligens ligger alltså inte långt ifrån varandra, dock trycker Gardner mer på hur viktigt det är att inse att olika situationer kräver olika intelligenser. *Svenska Akademiens Ordlista* har följande definitioner på intelligens: förstånd, skarpsinne, begåvning; intelligent person eller väsen (SAOL 12 upplagan). Utifrån de ovan nämnda definitionerna av intelligens kan utrönas ett vitt spektra av förklaringar till företeelsen, eftersom det är många olika faktorer i form av situationer och miljöer som spelar in. Tidigare trodde man att intelligens gick att mäta oberoende av situation och miljö, vilket numera anses ha inverkan. Vi kommer i denna uppsats att utgå ifrån den syn som vi upplever att vårt västerländska samhälle har på intelligens: något mätbart samt en högre förståelse och kunskap av företeelser beroende på situation. Marton och Booth (2000) talar inte om människans intelligenser utan istället om hur människan lär. Detta resonemang är enligt oss grundat i ett antagande att människan besitter olika sorters intelligenser som gör lärandet möjligt. I följande citat ger Marton och Booth (2000) uttryck för sina tankar om lärande:

Den vanligaste formen av lärande handlar om att utveckla en mer detaljerad kunskap om fenomen som vi erfar på särskilda sätt, och ett tekniskt mer avancerat bemästrande av förmågor som vi erfar på särskilda sätt. (s. 181)

De grundtankar om intelligens och lärande som uttrycks ovan återspeglas också i läroplanen som ligger till grund för dagens gymnasieskola:

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former -- såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet -- som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen.
(Lpf-94, s. 26)

2.1 De sju intelligenserna

I det kommande avsnittet om intelligenserna är alla referenser hämtade ur Gardner (1998). Gardner delar in intelligenserna i följande kategorier:

Lingvistisk intelligens: Individer som har en dominerande lingvistisk intelligens har en väl utvecklad språklig förmåga. De är speciellt duktiga på fyra saker: retorik, memnonik, språket som verktyg för förklaring och språket som en förmåga att förklara sitt eget funktionssätt (s. 72). Språklig intelligens är den intelligens som det har forskats mest grundligt om (s. 73).

Musikalisk intelligens: Detta är en intelligens som framträder mycket tidigt hos en individ. Några individer har så kallat musiköra och kan skriva ner en sångs noter efter att ha hört sången en enda gång, andra kan komponera ny musik. De med en väl utvecklad musikalisk intelligens har alltid rytmer, ljud och toner i sitt undermedvetna (s. 92). Musikalitet är precis som språksinne, en självständig intellektuell förmåga som redan från tidig ålder finns hos individen (s. 112).

Logisk-matematisk intelligens: Gardner pekar på att matematikbegåvningens ursprung och utveckling framförallt har forskats om genom en enda vetenskapsman, Piaget. Han menade att redan ett litet barn kategoriserar och klassificerar saker och sen dröjer det ytterligare några år innan man tänker i kvantiteter (s. 118-119). Tänkandet för en individ med logisk-matematisk intelligens handlar om att skapa mönster från idéer. Gardner menar att individer med en dominant matematisk intelligens har en högt utvecklad förmåga att hantera långa resonemangskedjor, vilket individer som inte besitter denna intelligens inte behärskar (s. 127).

Spatial intelligens: ”Centralt i den spatials intelligensen är förmågan att korrekt uppfatta den visuella världen, utföra omvandlingar och modifiera objekt som man

varseblir och återskapa vissa element i visuella upplevelser...” (s. 159). Denna intelligens är visuell och växer fram ur intryck som vi får med hjälp av synen. Denna förmåga har man bland annat nytta av när man ska hitta vägen och när man ska känna igen föremål. (s. 160-161)

Kroppslig-kinestetisk intelligens: Individer med denna intelligens kan konsten att framställa olika händelser och fysiska föremål utan att använda sig av något annat än sin egen kropp och rörelser. Den kroppsliga intelligensens kärna är just detta, kroppens förmåga att kunna bearbeta föremål. (s. 190)

2.2 Inlärningsstilar

Vår uppfattning är att utifrån de olika intelligenserna som dominerar hos en individ som Gardner (1983) har utvecklat, använder människan också sig av individuella inlärningsstilar. Dessa inlärningsstilar kategoriserar Boström och Wallenberg (1997) och Boström (1998) i följande kategorier:

Taktil inlärningsstil: Elever med taktil inlärningsstil föredrar att praktiskt arbeta med händerna när de koncentrerar sig. Då händerna får vara med i inlärningsprocessen minns dessa elever bättre (Boström 1998, s. 63). Därför är användning av bland annat datorer mycket stimulerande och utvecklande för dessa elever. Taktila elever är inte alltid lika lätta att uppmärksamma som de andra eftersom de vanligtvis är väldigt lugna och tysta och kräver ingen större uppmärksamhet av läraren (Boström & Wallenberg 1997, s. 90).

Kinestetisk inlärningsstil: Kinestetiker behöver rörelse vid inlärningsstillfället då deras minne drar fördel av att få arbeta och röra på hela kroppen. Dessa elever uppfattas ofta som störande i klassrummet och är också de som har svårast att komma till sin rätt i skolan med dagens dominerande pedagogik. Kinestetiker är dem som behöver längst tid till inläring, men också de som har den mest bestående kunskapen efter inläring (Boström & Wallenberg 1997, s. 88).

Visuell inlärningsstil: Visuella elever använder sig av synintryck för att bäst minnas det inlärd. Bland de visuella inlärnarna finns det de som lär sig bäst via bilder, och de

som lär sig bäst via texter. De bildvisuella eleverna föredrar att arbeta med färgglada tankekartor medan de textvisuella skriver minneslappar och söker sig till skriven text (Boström 1998, s. 63). De visuella eleverna har svårt att registrera övrig information, då de endast koncentrerar sig på det visuella budskapet. Därför bör man som lärare aldrig skriva och tala samtidigt, då den visuella eleven tappar den muntliga informationen (Boström & Wallenberg 1997, s. 85).

Auditiv inlärningsstil: De som har en auditiv inlärningsstil föredrar muntliga instruktioner och utvecklas bäst i diskussionsgrupper och i samtal med andra (Boström 1998, s. 63). Den auditiva eleven är social och tar gärna plats i klassrummet. Den välutvecklade kunskapen hos den auditiva eleven i att muntligt uttrycka sig betyder dock ofta att de har större svårigheter med skriftlig produktion (Boström & Wallenberg 1997, s. 83).

2.3 Hur människor lär

Människor lär, i alla situationer och alltid. Det handlar inte om ifall eleven lär sig något i lärandesituationen, utan istället om *vad* eleven lär sig (Säljö 2000, s. 28). Målet med undervisningen måste vara tydligt inte bara för lärare, utan också för eleven om det ska nås.

Diskussioner kring människors lärande har utvecklats i olika inriktningar. En av inriktningarna är av metakognitiv natur och handlar om vikten av att elever lär sig *hur* de lär. Tankar kring hur jag som individ lär bäst är inte alltid så lätta att ge uttryck för eller inse, eftersom fenomenet med metainläring inte är en del av vardagen för många. (Pramling 1986, s. 10) Att få eleven att inse hur de bäst lär innebär att eleven i framtiden har ytterligare ett redskap i sitt skapande av kunskap.

Kunskap är inte oberoende av sin kulturella kontext. Tvärtom är alla inläringssituationer starkt situationsbundna. Allt som implicit innefattas i situationen, så som förväntningar från lärare, föräldrar och kurskamrater, hur man bedöms, vad det är som ska läras och framtidsaspekten är alla komponenter som påverkar inläringssituationen (Marton 2000, s. 184). Säljö (2000) framhåller att en grundläggande tanke med lärande är att människor lär på olika sätt beroende på den kulturella miljön som omger individen och på vilka krav som ställs (s. 14, 17). Allt

påverkar lärande, som författarna påpekar. Något som för läraren kan te sig vara en detalj, så som möblering i klassrummet, har även det ett utfall på elevers inlärningsituation. De flesta klassrum är möblerade på ett sätt som speglar en grundtanke om överföringsmetoder i undervisningen (Säljö 2000, s. 25). Överföringsmetoder, eller monologisk undervisning (Dysthe 1996, s. 222) är enligt vår tolkning att läraren ”matar” eleven med kunskap, utan att låta eleven ta del i situationen. Det är för många förvånande att en monologisk undervisning fortfarande till stor utsträckning används i undervisningssituationer, trots att många vet att ett dialogiskt arbetssätt är främjande för lärande. Ett problem med användandet av en monologisk undervisning är att denna form i stort bygger på utantillärning baserad på läroböcker, medan det dialogiska undervisningssättet istället knyter an till elevernas egna referensramar (Dysthe 1996, s. 223). Dysthe (1996) och den socialkonstruktivistiska inlärnings teorin menar att en förutsättning för att eleverna ska kunna omvandla ny information till kunskap är att eleverna känner sig delaktiga i undervisningssituationen, samt att de kan koppla tidigare erfarenheter och kunskaper till det nya stoffet. Ny kunskap kan inte införskaffas om individen tidigare inte haft någon som helst anknytning till det nya stoffet. All ny information knyts an till individens tidigare förförståelse och vunna kunskaper. Om eleven inte framgångsrikt kopplar det nya stoffet till tidigare kunskaper kommer det högst troligt inte att bildas någon ny kunskap, eftersom helhetsbilden fattas (Marton 2000, s. 181).

3 Metod

Vid valet av metod till undersökningen stod vi inför valet mellan kvalitativ eller kvantitativ undersökningsmetod. Vi kunde tidigt utesluta nyttjandet av observationer eftersom denna metod inte kunde ge ett svar på elevernas uppfattning, utan bara ge en bild av ett spontant beteende (Patel & Davidsson 1994, s. 75). En möjlig metod i vår undersökning är intervjun. Denna metod ger som regel en personlig kontakt med individen som besvarar frågorna och intervjuerna ger också en möjlighet till komplettering av svar som inte till exempel enkäter gör (ibid, s. 65). En nackdel med intervjumetoden är att det är mycket lätt att få intervjupersonen i försvarsposition där denne känner sig kritiserad av frågorna och intervjupersonen (ibid, s. 63). Skulle man hamna i denna situation i en intervju blir följderna att svaren och materialet som samlats in inte blir fullt pålitligt i analysen. Den andra tänkbara metoden till vår

undersökning är enkäten. Denna metod ger samma förutsättningar för alla individer, då alla svarar på samma frågor och i samma följd (ibid, s. 61). En nackdel med enkäter är att det då enbart finns *en* möjlighet att motivera individerna att besvara frågorna, och detta genom det brev som medföljer enkäten, det så kallade missivet (ibid, s. 64). Efter avvägning valde vi sammantaget enkät som verktyg för vår datainsamling.

Den slutgiltiga utformningen av enkäterna grundades på Patel och Davidssons (1994) föreskrifter om hur en enkät bör se ut. I missivet uppmanar författarna till att tydligt skriva ut om enkäten är anonym eller konfidentiell. Vi valde därför att i missivet (se Bilaga 1) göra eleverna uppmärksamma på att vi behandlade svaren konfidentiellt, eftersom anonymiteten kräver att vi aldrig vet vem som gett vilket svar och detta inte kunde garanteras. Inledningsvis är det enligt Patel och Davidsson (1994) bra att börja med neutrala frågor och bakgrundsvariabler. Utifrån dessa synpunkter valde vi att börja vår enkät med frågor om könstillhörighet och programval. Därefter kommer frågor som rör det preciserade problemet, de egentliga frågorna. Slutligen avslutas enkäten åter igen neutralt, med utrymme för kommentarer kring enkäten. (Patel & Davidsson 1994, s. 63-64) Enkäten består av tolv frågor, och de svarsalternativ vi använde oss av är också de baserade på Patel och Davidssons anvisningar. Vi hade fasta och graderade svarsalternativ, dock med utrymme för kommentarer (ibid, s. 66). Enkäten finns i sin helhet som Bilaga 1.

Vi har baserat den teoretiska genomgången av denna uppsats på några utvalda böcker om samtida forskning om inlärningsstilar och hur människor lär. Vi har undersökt elever på olika yrkesinriktade nationella program på en gymnasieskola i norra Skåne. Skolan valde vi utifrån att en av oss var tillgänglig i anslutning till undersökningstillfällena. Vår undersökning består av en enkät som fylldes i av eleverna utan att ange namn. Vi analyserade därefter enkäterna för att få svar på hur eleverna uppfattar sin lärandesituation.

Innan vi gjorde den huvudsakliga enkätundersökningen använde vi oss av enkäten i en pilotstudie i en representativ klass på samma skola efter Patel och Davidssons (1994) rekommendationer (s. 58). Detta valde vi att göra eftersom vi på ett överskådligt sätt ville se om de frågor vi ställde kunde generera användbara svar till

en efterföljande analys. Genom denna pilotstudie fick vi fram tydliga svar som gjorde att vi behöll enkäten i sin ursprungliga utformning.

4 Undersökning

Vi valde att genomföra vår huvudundersökning bland elever i skolår 3 på en yrkesinriktad gymnasieskola. Dessa elever har således redan gått två år på gymnasiet och bland dessa ansåg vi att vi hade störst chans att finna personer som kunde ge uttömmande och sakliga svar, baserade på egen erfarenhet av svenskundervisning i gymnasieskolan.

Enkäterna besvarades av alla närvarande elever, totalt 85 stycken, vid undersökningstillfället. Eleverna som tillfrågades gick på följande åtta olika yrkesförberedande utbildningar: el-, fordons-, bygg-, hantverks-, industri-, barn och fritids-, omvårdnads- samt textil och konfektionsprogrammet.

Resultat som inte visade sig ha någon betydelse för vår forskningsfråga eller som inte visat sig ha någon större utslagsfaktor, så som programval och könstillhörighet, har vi valt att inte inkludera i resultat och analys. Vi trodde inledningsvis att genusperspektivet skulle spela roll för utfallet av enkäterna, men det visade sig till vår förvåning inte ha någon påverkan på elevernas svar. För fullständigt resultat, se bilaga 2. Vi har tematiserat resultaten i följande fyra kategorier: trivsel, lärarens undervisningsstil, elevens lärandestil samt kommunikation.

Genomförandet av enkäterna flöt på planmässigt utan några större oklarheter kring individuella frågor eller enkäten i stort. Vi fann också att omfånget av enkäten, med relativt få och okomplicerade frågor, gjorde att eleverna höll uppmärksamheten uppe under hela tiden och att de mer än gärna besvarade våra frågor seriöst. Det var tydligt att eleverna kände att de hade något att säga i frågan.

En ytterligare och positiv effekt av enkäterna var det växande intresset bland lärarna, som efter att ha tittat igenom våra frågor uttryckte en önskan om att få ta del av det slutgiltiga resultatet. Även om vårt syfte med denna uppsats inte på något sätt var att särskilt belysa just lärarnas tankar kring inlärningsstilar och anpassning till dessa, så

visar reaktionerna tydligt på, tycker vi, att detta är frågor som engagerar och att lärarnas mål och strävan verkligen är att nå eleverna på deras respektive nivå.

4. 1 Redovisning av resultat och analys

4.1.1 Trivsel

Fråga 3. Trivs du i skolan?

Ja 50 st **Delvis** 30 st **Nej** 5 st **Vet inte** **Varför:**_____

På frågan om eleverna trivs i skolan var typvärdet bland svarsalternativen Ja. Majoriteten av eleverna valde att inte utveckla detta svar vidare. De som gav anledningar listade främst tacksamhet över att få gå ett program som riktar sig till deras intressen, men även trivsel med kompisar och lärare.

Bland dem som svarat delvis på frågan fann vi en huvudkategori med anledningar till svaret. Denna grupp kände tristess, vantrivsel och skoltrötthet i skolan. Bland dessa var merparten nöjda med de program de valt, men inte alltid tillfreds med klasskompisar och lärare. En mindre grupp elever valde att inte kommentera sitt val.

De orsaker som eleverna som svarat nej gav i sina kommentarer var att de dels upplevde att de hade en dålig lärare, dels för att eleven var skoltrött och även för att lektionerna upplevdes som jobbiga och att eleven inte hade någon att umgås med på rasterna.

Fråga 4. Tycker du att du lyckas i ditt skolarbete?

Ja 35 st **Delvis** 44 st **Nej** 6 st **Vet inte** **Varför:**_____

Ett mindre antal (6 st) elever svarade nej på ovan nämnda fråga. Som förklaring till detta ger de bristande motivation på grund av skoltrötthet.

Majoriteten av eleverna svarade att de delvis känner att de lyckas i sitt skolarbete. Många gav ingen förklaring, men de orsaker som nämndes till deras inställning var att vissa kände att de trots sina försök inte räckte till. Vissa kände brist på tid och någon kände sig heller inte uppmuntrad och sporrade av läraren. Flertalet elever tog här åter igen upp skoltrötthet som en avgörande faktor.

Av de elever som svarade att de tycker att de lyckas väl i skolan fick vi några få kommentarer. De kände sig målmedvetna och engagerade och de kände att de behärskade ämnet och fann det intressant. Mer än hälften av alla informanter har dock valt att inte kommentera frågan ytterligare.

Analys: Efter att ha ställt resultaten från fråga 3 och 4 emot varandra, kan vi tydligt se att elevernas trivsel är starkt sammankopplad med deras prestationer. Detta ser vi ett uppenbart exempel på då de sju elever som uttryckt att de inte trivs i skolan också alla uttrycker en känsla av att inte heller lyckas i sitt skolarbete. Majoriteten av eleverna trivs i skolan och de känner också att de lyckas i sitt skolarbete. Faktorer som påverkar elevernas framgång i skolan var enligt deras kommentarer att de fann ämnet intressant och att de var målmedvetna och engagerade. Detta svar tyder på att dessa elever är medvetna om att kunskap och intresse inom ett ämne inte kan serveras av lärare eller någon annan, utan att nyckeln till framgång ligger hos dem själva. De individer som nått insikten om hur stor roll de själva har i sin utveckling och framgång i skolan, har ett stort övertag över de elever som tror att de kan lyckas genom att endast vara passiva receptorer till lärarens föreläsningsmaterial. Detta resultat speglar också den information som Pramling (1986) ger om metainläring och fördelarna med elevens självinsikt i kunskapsutvecklingen.

Vissa elever gav, trots sin övervägande positiva inställning till skolan, kommentarer om omständigheter som gjorde att de inte var odelat nöjda med sin skolsituation. Eleverna uttryckte en känsla av att trots sina försök inte räcka till, de kände stor stress beroende på tidsbrist och de kände inte att läraren hade tid att individuellt uppmuntra eller sporra dem till bättre resultat. Flera elever uttryckte att de var skoltrötta och av denna anledning inte kunde prestera det som förväntades. De elever som svarade nej på frågorna angav också skoltrötthet som det främsta skälet.

4.1.2 Lärarens undervisningsstil

Fråga 5. Anser Du att Din lärare undervisar på ett sätt som gör att Du kan lyckas i Ditt skolarbete?

Ja 40 st **Delvis** 38 st **Nej** 5 st **Vet inte** 2 st **Varför:** _____

En liten grupp elever svarade nej på frågan. Någon tyckte att nivån på undervisningen var för hög, andra kände bristande stöd och förtroende för läraren. De flesta elever som svarade delvis på frågan valde att inte kommentera sitt val. Andra förklarade sitt val med missnöje med undervisningen eller främst kommunikationsproblem mellan lärare och elev. Två elever uttrycker en önskan om ett individanpassat undervisningssätt där den ena uttryckligen efterfrågar auditiv undervisning framför visuell.

De som ställer sig positiva i frågan och som valt att kommentera den uttrycker främst att de känner ett personligt förtroende för läraren och upplever det positivt att denne arbetar på ett varierat, mångsidigt och omväxlande sätt. Trots detta menar någon att man vid tillfälle kan bli förbisedd, men inser också svårigheten för läraren i situationen. Intressant är att två elever svarade att de inte hade någon uppfattning i frågan.

Fråga 6. Enligt dig, vad kan Din lärare göra för att Du ska kunna lyckas i Ditt skolarbete? Ge exempel: _____

Exempel på elevsvar:

Personlig kontakt mellan lärare och elev:

- Göra lektionerna roligare
- Stötta eleven ytterligare
- Vara personlig och tillmötesgående

Tid:

- Tid för enskilda samtal
- Bättre kommunikation mellan lärare och elev
- Utöva demokrati i klassrummet
- Tid för att hjälpa varje individ

Anpassning till individuella inlärningsstilar:

- Ge omfattande skriftliga genomgångar
- Ingen stress
- Inte för långa muntliga genomgångar eftersom eleven inte kan vara koncentrerad eller stillasittande en längre tid
- Utförliga muntliga genomgångar
- Ge alternativa arbetsätt
- Varva skriftlig och muntlig information
- Var flexibel och gör olika saker

Många elever uttrycker att de vill ha mer tid av sin lärare, eftersom de då känner att de får möjlighet till den hjälp de behöver. Kommentarererna visar dock att elever önskar tid för olika moment, något som försvårar avsevärt för läraren. Eleverna anser även att läraren bör variera arbetsätten på lektionerna.

Analys: Utifrån resultaten från fråga 5 och 6 ser vi att en majoritet av eleverna upplevde att deras lärare undervisade på ett sätt som passade dem och gjorde att de kunde utvecklas. Nyckelorden som återkommer om och om igen i elevernas kommentarer är att de känner stort förtroende för läraren och dennes undervisningsstil och framför allt att undervisningen är varierad, mångsidig och omväxlande. Eleverna uttrycker tydligt att dessa komponenter gör att de känner att de har förutsättningar för att lyckas.

De elever som inte kände sig nöjda med sina lärare och undervisningssättet kände bristande förtroende för läraren och skrev också om kommunikationsproblem mellan lärare och elev. Påtagligt är hur viktigt det är för eleverna att de känner förtroende för läraren och lärarens undervisningssätt och att de kan kommunicera framgångsrikt med varandra. Dessa två faktorer, personligt förtroende samt möjlighet och kapacitet att kommunicera med läraren är något som ständigt dyker upp bland de behov eleverna har och efterfrågar.

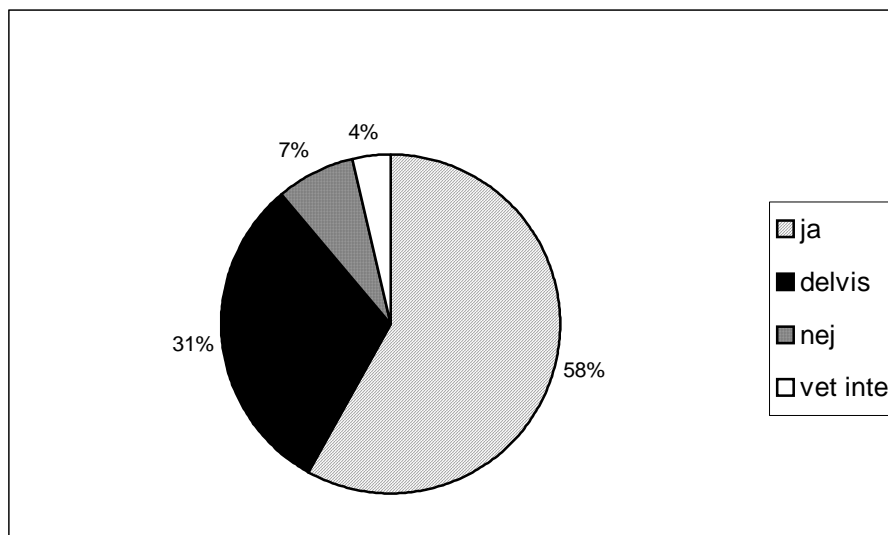
4.1.3 Elevers lärandestil

Fråga 7. Tycker du att det hjälper Dig när Din lärare använder sig av:

Följande redovisning innefattar alla delfrågor inom fråga 7 som visade sig ha relevans för vår forskningsfråga. Vi har valt att tematisera frågorna i tre grupper: Visuella hjälpmedel, kinestetiskt/taktilt hjälpmedel samt arbetssätt i grupp eller enskilt.

Visuella hjälpmedel: (Tavla, overhead, video)

Ja 148 st **Delvis** 79 st **Nej** 19 st **Vet inte** 9 st

Figur 1: Andel elever som uppskattar visuella hjälpmedel i undervisningen

Kinestetiskt/taktilt hjälpmedel:

- rollspel **Ja** 19 st **Delvis** 24 st **Nej** 30 st **Vet inte** 12 st

22 % upplevde rollspel som ett positivt inslag i undervisningen, 28 % tyckte att det delvis var bra, 35 % tyckte inte alls om det och 15 % valde alternativet vet inte.

Arbetssätt i grupp eller enskilt:

- grupparbete **Ja** 42 st **Delvis** 29 st **Nej** 12 st **Vet inte** 2 st

49 % tyckte det var givande att arbeta med grupparbeten, 34 % tyckte delvis att det var bra, 15 % tyckte inte att det var något som hjälpte dem i deras utveckling och 2 % svarade vet inte.

- individuellt arbete **Ja** 51 st **Delvis** 26 st **Nej** 5 st **Vet inte** 3 st

60 % tyckte att det var positivt att jobba individuellt med arbeten, 31 % tyckte delvis att det var bra, 6 % tyckte inte alls att det var givande och 3 % hade ingen åsikt i frågan.

Kommentarer:

- Jag gillar att jobba i grupp, men även individuellt arbete.
- Jag arbetar bra på de flesta sätt.
- Jag tycker om att jobba i grupp, men ibland känns det kul att i eget arbete visa vad man kan. Video brukar man bli trött av att titta på.
- Jag kan inte bara sitta och lyssna och skriva av det på tavlan. Jag måste få arbeta med det vi jobbar med för att lära mig.
- Jag gillar inte grupparbeten, jag tycker det är bäst när läraren berättar och visar på tavlan.

Det är anmärkningsvärt att många elever inte alls tyckte om att ha musik och rollspel i undervisningen. Majoriteten av eleverna tyckte att det var bra med grupparbete men trots det arbetade eleverna hellre individuellt.

Analys: Vår förmodan, innan genomförd undersökning, var att elever på yrkesinriktade program i huvudsak var kinestetiker eller taktila inlärare, det vill säga de som behöver vara aktiva med rörelser i lärandesituationen. Därför var svaren på frågorna kring åsikter om de olika hjälpmedel som används i undervisningen mycket intressanta att ta del av.

Figur 1 visar att majoriteten av eleverna tycker att visuella hjälpmedel underlättar inläringen. Frågor man kan ställa sig efter att tagit del av detta material är om eleverna i majoritet är visuella eller om de har tvingats anpassa sig efter så många år i skolan. Om så många elever som figuren visar är visuella så stämmer inte vår ursprungliga förmodan, att de flesta elever på ett yrkesinriktat program är taktila eller kinestetiker. Vi tror fortfarande att elever på yrkesinriktade program till övervägande del är kinestetiker eller taktila, men att de har varit tvungna att utveckla sina visuella och auditiva kapaciteter eftersom det är detta som oftast främjas i svenskundervisningen.

När vi frågade om rollspel hjälpte eleverna i undervisningen fann vi att hela 35 % svarade nej. Om vår förmodan angående elevernas inlärningsstilar stämmer så skulle rollspel vara en hjälp för många av dessa elever eftersom de då är fria att använda kroppen för att röra på sig vid inlärningsstillfället. Än en gång kan det vara så att vår ursprungliga förmodan är felaktig. En möjlig anledning kan vara att eleverna har för lite erfarenhet av rollspel och vet därför inte vad det skulle kunna ge. En annan anledning kan vara att deras val har orsakats av att eleverna upplever att det är jobbigt och självutlämnande att spela upp rollspel framför resten av klassen och att inlärningsituationen därför känns mindre viktig. Intressant är också att 15 % inte visste om rollspel hjälpte i undervisningen.

Det är intressant att 83 % av eleverna tycker att det är givande eller delvis givande, att arbeta i grupper, men att 91 % av eleverna ändå tycker att det oftast är bäst att arbeta individuellt. En tänkbar förklaring till dessa resultat är att det upplevs svårt för eleven att behöva samarbeta och inte alltid få sin egen vilja igenom. Det är även möjligt att det beror på att eleven är inriktad på sitt eget mål och betyg och därmed inte vill kompromissa om tillvägagångssätt och därmed riskera ett sämre betyg. En annan faktor kan vara att det är svårt att arbeta tillsammans i grupper eftersom vi vanligtvis inte får lära oss hur man framgångsrikt arbetar i grupp.

4.1.4 Kommunikation

Fråga 8. Upplever Du att Du kan ha en personlig kontakt med din lärare?

Ja 28 st **Delvis** 30 st **Nej** 20 st **Vet inte** 7 st **Varför:**_____

33 % av eleverna kände att de hade, eller kunde ha, en personlig kontakt med sin lärare. Majoriteten av dessa anger anledningen till detta i att läraren i fråga upplevs som lätt att prata med. De beskriver lärarna som trevliga och att de vid behov ställer upp för eleven.

35 % känner att de delvis kan ha en personlig kontakt med sin lärare. Kommentarer de ger till detta är att de känner att de kan ha enskilda samtal med läraren samt att de kan tala med dem om saker utöver skolarbetet.

24 % tycker inte att de kan ha någon personlig kontakt med sin lärare. De beskriver anledningar såsom att läraren inte är personlig, därför blir heller inte kontakten lärare och elev personlig och att en känsla av att inte bli sedd för den man är står i vägen för en öppen kommunikation.

8 % av eleverna svarade vet inte på frågan. Några av dessa uttrycker att de inte tror att det är möjligt för någon elev att ha en personlig kontakt med en lärare.

Analys: På frågan om eleverna upplevde att de kunde ha en personlig kontakt med läraren svarade hela 24 % av eleverna att de upplevde att de inte kunde ha personlig kontakt med läraren. Om det är så vilka konsekvenser får detta för elevernas inläring i så fall? Eleverna gav kommentarer som att läraren inte är personlig och att de kände att de inte blev sedda för den de är. När inte läraren fram med undervisningen till eleven? Det kan vara så att dessa elever är kinestetiker eller taktila inlärare och blir eventuellt betraktade som orosmoment i klassrummet då de inte blir sedda för vad de är eller får sina behov tillgodosedda. Läraren har kanske missat elevernas inlärningsstil och har ingen förståelse för varför de inte kan ta till sig undervisningen, vilket medföljer dålig kontakt och kommunikationsbrister mellan lärare och elev. Det kan kanske vara så att alla personer inte har en ömsesidig personkemi som stämmer och att man därför har svårt att knyta an till en person. Positivt är att majoriteten av eleverna upplever att läraren är lätt att prata med och de känner också att de kan ha en personlig kontakt. Resonemanget kring elevernas upplevda möjlighet att ha personlig kontakt med läraren utvecklas ytterligare i relation till fråga 10.

Majoriteten av de elever som svarade att de upplevde att de kunde ha en personlig kontakt med sin lärare anser också att de lyckas i sitt skolarbete, resultat som redovisas i fråga 4. Vissa elever gav i sina kommentarer orsaker till varför de inte kände att de till fullo kunde lyckas som berodde på bristande förtroende för läraren. Utifrån dessa två svar kan vi se att en bra och personlig relation till läraren kan bidra till ökade prestationer i skolarbetet

Fråga 9. Känner Du att Din lärare i undervisningssituationer hanterar klassen som en enhetlig grupp?

Ja 44 st **Delvis** 27 st **Nej** 10 st **Vet inte** 4 st **Varför:** _____

Hälften av eleverna upplevde att lärarna behandlar klassen som en enhetlig grupp. Av de kommentarer vi fått, kommenterar eleverna sitt val med att främst beskriva läraren som rättvis, ingen i klassen är utanför gruppen och de ser också detta som en självklar del som skall behärskas av en lärare.

En något mindre grupp elever svarade att de delvis kände att läraren hanterade klassen som en enhetlig grupp. Deras kommentarer uttryckte en känsla av att läraren hade förutfattade meningar om eleverna, att klassen delades upp för mycket utifrån individuella inlärningsstilar vid tillfälle och att för stor koncentration lades på vissa individer.

En mycket liten grupp av elever svarade nej på frågan. Deras kommentarer till detta var att läraren upplevdes som orättvis och endast lät vissa elever komma till tals.

Resterande svarade att de inte funderat över frågan tidigare, och kunde därför inte besvara den.

Fråga 10. Känner Du att Din lärare ser Dig som den Du är?

Ja 43 st **Delvis** 23 st **Nej** 8 st **Vet inte** 11 st **Varför:** _____

Majoriteten av eleverna svarade ja på denna fråga. Kommentarer till deras svar var att de upplevde att de kunde vara sig själva och blev accepterade med brister och fel och en känsla av att läraren kunde se individens behov och mötte dem. Lärarens rättvisa togs upp och lärarens förmåga att kunna se alla individer i gruppen.

En mindre grupp elever svarade delvis på frågan. De förklarade sitt val med att de kände att de inte alltid kunde leva upp till lärarens förväntningar samt att diskrepansen mellan lärare och elev är för stor för att de skall kunna få full förståelse för varandra.

En mycket liten grupp elever svarade att de inte kände att deras lärare såg dem för vad de är. Bland de få kommentarerna till deras val fanns deras eget bristande intresse för ämnet och i förlängningen den påverkan på förhållandet till läraren som detta ger och en känsla av att inte alls bli sedd för den man är, vare sig man vill det eller ej.

De fåtal elever som svarade vet inte på frågan valde att inte vidareutveckla sina svar.

Analys: Majoriteten av eleverna instämde helt eller delvis i frågan om de kände att läraren såg dem som den de är. Dessa elever kände ett stort förtroende för läraren och de upplevde att deras individuella behov blev uppmärksammade och bemöta. Även här hänvisar eleverna till lärarens förmåga att vara rättvis. Att så många elever svarat ja på frågan visar att lärarna på den skola vi genomfört undersökningen på har en god insikt om vilken karaktär på elever de har att göra med och vad deras olika behov är. Skolan i fråga är enbart en yrkesförberedande skola och de anställda har alla god erfarenhet och insikt i vad som faktiskt krävs av dem som personer i mötet med elever på dessa program. Lärarna nämner kanske aldrig inlärningsstilar och vad som krävs av dem för att bemöta dessa, men de satsar omedvetet eller medvetet på undervisning som ska passa majoriteten av dessa elever.

Efter att ha jämfört svaren från fråga 8 och fråga 10 ser vi en viss koppling mellan de två frågorna. Bland de elever som känner att de kan ha en personlig kontakt med sin lärare säger majoriteten att de också upplever att deras lärare ser dem som den de är. Bland de elever som *inte* upplevde att de kunde ha en personlig kontakt med sin lärare var det lika många elever som kände att läraren såg dem som den de är, som det var som kände att de inte blev sedda för vad de är. Att som elev bli sedd för den man är kan alltså enligt vår analys av enkätresultatet vara kopplat till att de känner ett personligt förtroende för läraren, men det kan även vara helt oberoende av denna faktor.

Fråga 11. Känner Du att Du kan ta till dig information när Din lärare talar samtidigt som hon skriver på tavlan?

Ja 56 st **Delvis** 22 st **Nej** 4 st **Vet inte** 3 st **Varför:** _____

I denna fråga var typvärdet ja, dessa elever tyckte att det var positivt när läraren talade och skrev på tavlan samtidigt. Anledningar till detta var att de då upplevde informationen som gavs som tydlig och att de tyckte att kombinationen mellan tal och skrift var positiv då de inte upplevde några problem med att lyssna och titta samtidigt. Vissa betonar dock vikten av koncentration vid dessa tillfällen.

26 % upplevde delvis att det var bra när läraren talade och skrev samtidigt. Flera elever uttrycker risken med att man endast koncentrerar sig på det skrivna och missar det som sägs då detta används samtidigt. De känner att det blir för mycket olika information på en och samma gång.

5 % av eleverna tyckte inte alls om när läraren talar och skriver samtidigt. De känner att det blir allt för svårt att fortsätta lyssna på läraren och skriva samtidigt. 3 % hade ingen åsikt i frågan.

Analys: På frågan om eleverna kände att de kunde ta till sig information när läraren talar och skriver samtidigt fick vi ett klart övervägande positivt svar. Ur detta tolkar vi två möjliga anledningar till deras svar. Ett alternativ är att eleverna har missförstått frågan och inte menar att läraren talar och skriver simultant utan istället omväxlande. Denna tolkning skulle alltså innebära att vi inte kan dra några slutsatser ur svaren på denna fråga. Vi väljer dock att tolka elevsvaren som de står redovisade, nämligen att endast 5 % tycker att det är negativt då läraren talar och skriver samtidigt. Detta innebär alltså, enligt vår teori, att det som Boström och Wallenberg (1997) talar om då de skriver att det skulle vara förödande för eleven om läraren talade och skrev samtidigt, visar sig vara missvisande. En majoritet av de tillfrågade eleverna uttrycker en positiv inställning till att läraren skriver och talar samtidigt, de förklarar att de tycker att budskapet blev extra tydligt genom användandet av både tal och skrift. Visserligen nämner de att det kräver stor koncentration från dem själva då de ska kunna tillgodogöra sig informationen som ges, men de gör tydligt att detta ansvar helt och fullt ligger på eleven själv.

4. 2 Sammanfattning av resultat

Mer än hälften (59 % ja, 35 % delvis) av de tillfrågade eleverna trivdes i skolan. De som svarade detta gav inte många anledningar till svaret, däremot uttryckte de som

svarade nej på frågan att den främsta anledningen till deras val var att de inte trivdes med personerna omkring dem.

Huvudparten (41 % ja, 52 % delvis) av eleverna tyckte att de lyckades i sitt skolarbete.

Majoriteten av eleverna (47 % ja, 45 % delvis) ansåg att deras lärare undervisade på ett sätt som främjade deras förutsättningar att lyckas i sitt skolarbete.

Många elever uttrycker i sina kommentarer en önskan och ett behov av mer tid till moment inom undervisningen och bättre och mer frekvent kommunikation mellan lärare och elev. I övrigt efterfrågades olika inlärningsmetoder specifika för individens behov.

Eleverna hade klara svar kring vilka hjälpmedel de tyckte underlättade undervisningssituationerna.

En majoritet av eleverna (33 % ja, 35 % delvis) upplevde att de kunde ha eller hade en personlig kontakt med läraren. De fanns dock de som menade att en sådan kontakt mellan lärare och elev inte var möjlig.

Övervägande delen av eleverna (52 % ja, 32 % delvis) ansåg att lärarna oftast eller alltid såg klassen som en enhetlig grupp.

Även vid frågan om de upplevde att läraren såg dem som det de är svarade merparten (51 % ja, 27 % delvis) positivt.

Ett stort antal elever (66 % ja, 26 % delvis) tyckte att det var positivt då läraren talade och skrev på tavlan samtidigt, då detta upplevdes som extra tydligt.

5 Diskussion

Utifrån de svar vi ovan presenterat har vi valt att analysera och diskutera de företeelser som vi fann mest intressanta ur vårt undersökningsperspektiv.

Resultaten av enkäterna visar tydligt att många elever är skoltrötta och att detta påverkar deras skolsituation. Varför är då så många ungdomar skoltrötta? Vår erfarenhet är att tonåren är en väldigt intensiv och omvälvande period. Det är under dessa år eleverna försöker finna och etablera sin egen identitet och de är väldigt öppna för yttre påverkan under denna process. Tonåringar lever verkligen med sina känslor utanpå och har nästan all koncentration på sitt växande sociala liv och den person de försöker bli och utveckla i förhållande till andra. Skolan är för de flesta av mindre intresse under dessa år. Trots denna intensiva utveckling av personen, krävs det samtidigt att eleven ska prestera och prioritera skolarbetet. Möjligen är det för mycket för ungdomar att hantera då de känner krav från alla håll. Resultatet blir helt enkelt att de lägger det minst intressanta åt sidan och att den ständiga stressen utvecklas till skoltrötthet. En annan teori till dessa elevers uttryckta skoltrötthet kan vara att de går sista året på gymnasienivån. När en person är nära målet, i detta fall en studentexamen, tenderar många att tappa fokus och endast koncentrera sig på att de faktiskt snart har fullbordat det som ålagts dem. Detta leder till en lång väntan som gör att eleven känner sig trött på sin situation, därav deras skoltrötthet.

Vad kan läraren göra för att eleverna inte ska känna att de befinner sig i en hopplös situation och bli skoltrötta för att istället förstå hur viktigt det är att de inser sin egen roll i sin framgång? Viktigast i detta tror vi är att läraren hjälper eleven att bygga upp sitt eget självförtroende och sin självinsikt. Genom dessa kunskaper kan eleven sedan på egen hand, med hjälp av läraren, fortsätta att utvecklas även på andra plan. För att kunna utföra detta krävs dock mer tid. Eleverna uttrycker tydligt att tid är något som oftast saknas, inte bara för deras eget arbete utan också för individuell kontakt lärare och elev emellan.

En stor och komplex fråga är hur läraren kan finna ett passande kommunikationsmönster med alla elever och hur läraren kan få varje enskild elev att bygga upp ett personligt förtroende för läraren. Tydligt är att om en lärare kan lära sig att bemästra dessa två komponenter inom lärarrollen skulle mycket gå att vinna.

Två elever svarade i enkäten att de inte visste om deras lärare undervisade på ett sätt som passade dem eller inte. Detta är ett intressant svar, eftersom vi inte tror att det är

möjligt att nå någon större framgång i sitt skolarbete om man inte överhuvudtaget är medveten om vad man själv har för inlärningsmönster. De flesta människor kan inte med *ett* ord beskriva sin egen inlärningsstil, men de kan kanske lista saker som de föredrar eller inte föredrar att använda sig av då de ska lära sig någonting. Dessa två elevers svar på frågan leder till många följdfrågor. Hur kommer det sig att de aldrig själva har märkt av att de har olika lätt att nå kunskap om de till exempel läser något, eller om de bara hör någon berätta om det? Har ingen lärare under de elva år eleverna gått i skolan tagit upp en diskussion med dem om vikten av att vara medveten om sitt eget inlärningsmönster och att kunna använda sig av det på ett utvecklande sätt? Vi hoppas och tror att elevernas svar på frågan endast skildrar deras ovilja att under tiden för enkätifyllandet analysera sina egna behov i kontrast till deras lärares metoder, snarare än att de inte har någon insikt i sina egna inlärningsmönster.

En tänkbar orsak till vissa elevers missnöje med lärarens undervisningsstil kan vara att läraren inte till fullo hanterat de redskap som behövs för att framgångsrikt nå dessa individers inlärningsbehov. Från flera individer efterfrågas ett individanpassat undervisningssätt. Exempel på detta finner vi i önskemål om fler muntliga genomgångar, ett önskemål som kan reflektera elevens auditiva inlärningsstil. I kontrast till detta efterfrågas av en annan elev färre muntliga genomgångar vilket kan peka mot att denna elev är visuellt dominant. Dessa två elever och deras olika behov är enligt oss representativa för många elevers önskemål och läraren finner alltid denna sorts kontrasterande behov i en klass. För att eleverna ska kunna mötas framgångsrikt i sina lärandesituationer krävs det inte bara att läraren har insikt om de olika inlärningsstilarna hos eleverna, vi tycker oss utläsa i elevernas kommentarer att det är främst variation i undervisningen som efterfrågas.

Enligt enkätresultaten är det få elever som ser rollspel som ett framgångsrikt hjälpmedel i undervisningen. Kan detta bero på att alla elever inte har fått prova på att använda rollspel i undervisningen? Än en gång, har åren i skolan präglat eleverna så de inte har utvecklat förmågan att använda sig av kinestetiska inlärningsmetoder? Dysthe (1996) har funnit att rollspel är något som är accepterat av de flesta elevgrupper, även de som vanligtvis inte är särskilt målinriktade i sina studier. Här kan eleverna få beröm av kamrater och lärare genom att ta på sig en annan roll istället för att nå höga studieresultat. Vi tycker därför att rollspel är något som borde

integreras i undervisningen på ett bättre sätt än vad som har gjorts, eftersom det finns mycket att vinna genom detta arbetssätt.

I klassrummet ska demokratiska värderingar gälla och det handlar om att möta alla elever på lika villkor. Eftersom elever är olika uppstår det en dynamik i klassrummet som alla lärare borde ta vara på. Därför anser vi att en lärare inte bör dela upp eleverna i grupper där elevernas likheter tar bort dynamiken som skapas av just olikheter. En flerstämmig undervisning främjar dels inläring och dels utvecklas de demokratiska värderingar som skolan har i uppdrag att lära ut och som speglar samhället vi lever i (Dysthe 1996, s. 249).

Vissa elever uttryckte att de inte känner att de blir sedda för den de är och att lärarens undervisningsstil inte passar dem. En möjlig anledning till detta problem kan vara att läraren främst har fokus på auditiva och visuella elever eftersom de ger läraren den på förhand tänkta respons som läraren omedvetet söker genom sin undervisningsstil. Vi är av uppfattningen att en individ aldrig använder sig enbart av en inlärningsstil i alla situationer, utan att lärandet istället är starkt situationsbundet och beroende av innehåll. Det finns alltså en möjlighet att en elev kan vara visuell eller auditiv på svensklektionerna och sedan kinestetiker inom sitt yrkesämne. Det är av stor vikt att läraren förstår att man aldrig kan klassa en elev som en viss inlärningsstil och sedan låta saken bero. Läraren måste istället alltid vara medveten om att elever kan använda sig av olika medel för lärande vid olika tillfällen och för olika innehåll. Detta tycker vi åter igen är ett bevis för att en uppdelning av klassen efter deras individuella inlärningsstilar är ett felaktigt sätt att använda sig av kunskap inom området, och att ett varierat undervisningssätt i ett flerstämmigt klassrum är ett bättre sätt att främja inläring på.

Rättvis behandling är tydligen något av en kärna i elevernas grundläggande behov. Vi tycker oss märka att om eleverna känner att de blir rättvist behandlade så har de automatiskt en respekt mot läraren vilket leder till en god klassrumsmiljö och således också en god grund för lärande. Man måste vara medveten, utan att på något vis därigenom göra en bedömning, om att olika personer har olika behov och vi tycker oss förstå att elevernas behov blir tillgodosedda. När man ser att elever har så olika behov känns de verkligen tryggt att veta att en lärare har fria händer för planering

och genomförande att undervisning, då är chansen större att fler elever kan bli bemötta i sitt lärande.

6 Slutsats

Vår forskningsfråga var: Hur upplever elever att lärarna möter elevernas förutsättningar för lärande? Utifrån enkäterna vi analyserat tycker vi att det framgår att eleverna i majoritet upplever skolan och undervisningen som positiv och att de har alla förutsättningar för att lyckas. Frågan vi ställde oss efter att vi analyserat enkäterna var om denna övervägande positiva känsla var specifik för elever på denna skola, eller om det var troligt att vi skulle ha fått samma svar även från andra elever. Vi är övertygade om att elevers positiva uppfattning om lärandesituationer är vanlig också på andra skolor.

De böcker vi fördjupat oss i, Boström (1998) samt Boström och Wallenberg (1997), för att utöka vår kunskap inom ämnet om inlärningsstilar förespråkar ofta, enligt oss, en något överdriven anpassning till individuella inlärningsstilar som hämmar andra utvecklingsområden hos eleven och gruppen. Läraren uppmanas bland annat att aldrig se en kinestetiker i ögonen eftersom han då kommer att försöka förleda läraren och istället ta över ledarpositionen (Boström & Wallenberg 1997, s. 88). Vi anser i motsats till detta att ögonkontakt är en grundläggande del av att visa respekt och lyhördhet för eleven. Läraren bör enligt Boström och Wallenberg särbehandla alla elever utifrån deras individuella behov; de auditiva eleverna bör få frågor innan det ges instruktioner; färgpennor bör alltid tas med till de visuella elevernas förfogande; de taktila eleverna bör få mer tid till uppgiften och kinestetikerna är oftast de som kommer för sent och misslyckas i skolarbetet. (Boström 1998, s. 69-72) Genom att göra en så stark uppdelning går läraren miste om klassrumsdynamiken som Dysthe (1996) förespråkar. Dessutom bortser Boström och Wallenberg (1997) från att inlärningsstilar är situationsbundna, det som Säljö (2000) samt Marton och Booth (2000) poängterar vara avgörande för kunskapskapandet. Även Gardner (Atterström & Persson 2000, s.46) är väldigt skeptisk till en allt för stor koncentration och anpassning till de individuella inlärningsstilarna. Gardner kritiserar de pedagoger som metodiskt uppmärksammar de olika intelligenserna och inlärningsstilarna i undervisningen utan att göra det i ett meningsfullt sammanhang. Han ger som exempel på en meningslös anpassning till inlärningsstilar en mattektion där läraren

utan anledning begär att eleven ska veva med armarna under lektionen, för att sedan hävda att han utnyttjat elevens kroppsliga intelligens och den taktila inlärningsstilen. Det som eleverna efterfrågar i enkäterna och som vi också finner vara ett bättre sätt att nå alla individer på, är variation. Genom omväxling och mångsidighet nås fler elever under längre tid, och den viktiga gruppdynamiken bibehålls samtidigt. Läraren bör ha en underliggande kunskap om inlärningsstilar och med sunt förnuft välja ut arbetssätt för att framgångsrikt kunna variera sin undervisning.

En ytterligare företeelse vi finner viktig är att läraren arbetar för att ge eleven insikt om sin egen roll i lärandeprocessen. Resultaten av vår undersökning bekräftar det Pramling (1986) menar, att de elever som redan har en insikt om sin roll i hur de kan lyckas i sitt skolarbete har en fördel framför de andra eleverna eftersom de har ytterligare ett redskap till framgång. För övrigt tycker vi det är angeläget att läraren utvecklar elevens självförtroende och självinsikt.

De flesta elever upplevde att undervisningen låg på en nivå anpassad till dem och att de fick den hjälp de behövde. Någon större diskrepans när det gäller uppfattningen om undervisningsnivån mellan lärare och elev fanns inte. Det som efterfrågas rör sällan inlärningsstilar och individuella behov av dessa, utan det primära är kommunikationen och förtroendet mellan lärare och elev. Vi tycker att det är väldigt tydligt att inlärningsstilar och kunskap om dessa är en del av utvecklingen mot en framgångsrik inläring och undervisning, men att det primära enligt elevernas uppfattning är en god kommunikation och ett förtroende mellan lärare och elev.

Vi kan i efterhand tycka att de svarsalternativ vi använt oss av i enkäten inte preciserade elevernas svar till den grad vi hade önskat. Svarsalternativet delvis kan tolkas både som positivt och negativt, vilket gör en analys av dessa svar svår att genomföra. Det hade varit intressant att göra en uppföljande undersökning och genom intervjuer gå till djupet på vissa av de elevsvar vi analyserat. Då kunde vi möjligen ha fått svar på varför vissa elever inte tyckte att rollspel var ett bra arbetssätt, eller fått reda på hur andra elever tänkte då de uttryckte ett missnöje med undervisningsnivå och dylikt. Vi har reflekterat lite över frågan om vi eventuellt kunde ha fått andra svar om enkätfrågorna inte enbart rört svenskundervisningen utan även andra ämnen. Vi

tror att elevernas inställning och uppfattning om lärandesituationer oftast är den samma för alla teoretiska ämnen, inte bara för svenskämnet.

Vår förmodan var att de individuella inlärningsbehoven ofta inte möts i skolan och att det får följderna speciellt för elever med inlärningsbehov som är i minoritet i skolans värld. Efter genomförd undersökning och analys känner vi nu en större tillförsikt för lärare och undervisningssituationen i skolan. Vi känner också att vi har fått en inblick i yrkesinriktade utbildningar och att detta arbete har utvecklat vår roll som lärare.

Litteraturförteckning

- Atterström, Hans & Persson, Roland S. (2000), *Brister eller olikheter? Specialpedagogik på alternativa grundvalar*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-01283-7
- Boström, Lena & Wallenberg, Hans (1997), *Inläring på elevernas villkor*. Falun: Brain Books AB. ISBN 91-88410-61-7
- Boström, Lena (1998), *Från undervisning till lärande*. Falun: Brain Books AB. ISBN 91-88410-79-X
- Dysthe, Olga (1996), *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-61631-7
- Gardner, Howard (1983), *Frames of mind- The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books. ISBN 0-465-02508-0
- Gardner, Howard (1998), *Så tänker barn - och så borde skolan undervisa*. Sverige: Brain Books AB. ISBN 9189250044
- Gardner, Howard (2001), *Intelligenserna I nya perspektiv*. Finland: Brain Books AB. ISBN 91-89250-38-9
- Lpf 94. *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*. 1994. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Marton, Ference & Booth, Shirley (2000), *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-01027-3
- Patel, Runa & Davidson, Bo (1994), *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. ISBN. 91-44-30952-X
- Pramling, Ingrid (1986), *Metainläring i förskolan*. Göteborgs Universitet: Institutionen för pedagogik ISSN 0282-2180
- SAOL12. (1998). *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket* (12:e uppl.):Gjövik: Nordstedts Ordbok. ISBN 91-7227-032-2
- Säljö, Roger (2000), *Lärande i praktiken- ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma ISBN 91-518-3728-5

Referenslitteratur

- Bjerstedt, Åke (1997), *Rapportens yttre dräkt*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00483-4

Dunn, Rita, Dunn, Kenn & Treffinger, Donald (1995), *Alla barn är begåvade – på sitt sätt*. Jönköping: Brain Books. ISBN: 9188410455

Dryden, Gordon & Vos, Jeanette (1994), *Nya Inlärningsrevolutionen*. Falun: Brain Books ISBN: 918925046X

Prashnig, Barbara (1996), *Våra arbetsstilar – hur du är avgör hur du lär*. Jönköping: Brain Books ISBN: 9188410412

Svenska Språknämnden. (2002), *Svenska skrivregler*. Stockholm:Liber. ISBN 47-04974-X

Bilaga 1

Enkät

Vi är två studenter som skriver ett examensarbete i pedagogik på Högskolan i Kristianstad och vi skulle vilja be Er om hjälp. Genom att Du svarar på dessa frågor hjälper Du oss med vårt arbete. Dessa frågor rör endast undervisningen i **svenska** och svaren hanteras helt konfidentiellt. Ta god tid på Dig och svara ärligt!

Tack på förhand!

/ Therese och Tove

1. Jag är... Man Kvinna

2. Jag går på följande program: _____

3. Trivs du i skolan?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

4. Tycker Du att Du lyckas i Ditt skolarbete?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

5. Anser Du att Din lärare undervisar på ett sätt som gör att Du kan lyckas i Ditt skolarbete?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

6. Enligt Dig, vad kan Din lärare göra för att Du ska kunna lyckas i Ditt skolarbete?

Ge exempel:

7. Tycker Du att det hjälper Dig när Din lärare använder sig av:

- tavlan	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- overhead	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- Video	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- Musik	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- Rollspel	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- Grupparbete	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte
- Individuellt arbete	☐	Ja	☐	Delvis	☐	Nej	☐	Vet inte

Kommentar: _____

8. Upplever Du att Du kan ha en personlig kontakt med Din lärare?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

9. Känner Du att Din lärare i undervisningssituationer hanterar klassen som en enhetlig grupp?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

10. Känner Du att Din lärare ser Dig som den du är?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? _____

11. Känner Du att Du kan ta till Dig information när Din lärare talar samtidigt som hon skriver på tavlan?

Ja Delvis Nej Vet inte: Varför? ? _____

12. Övriga tankar:

Bilaga 2

Statistisk redovisning av elevsvar från enkäterna:

Fråga 1. Jag är... Man Kvinna

55 % män 45% kvinnor

Fråga 2. Jag går på följande program:

15 % från el-, 7 % från fordons-, 8 % från bygg-, 15 % från hantverks-, 11 % från industri-, 17 % från barn och fritids-, 11 % från omvårdnads- och 17 % från textil och konfektionsprogrammet.

Fråga 3. Trivs du i skolan?

Ja Delvis Nej Vet inte Varför: _____

59 % svarade ja, 35 % svarade delvis och 6 % svarade nej.

Fråga 4. Tycker du att du lyckas i ditt skolarbete?

Ja Delvis Nej Vet inte Varför: _____

41 % svarade ja, 52 % svarade delvis och 7 % svarade nej.

Fråga 5. Anser Du att Din lärare undervisar på ett sätt som gör att Du kan lyckas i Ditt skolarbete?

Ja Delvis Nej Vet inte Varför: _____

47 % svarade ja, 45 % svarade delvis, 6 % svarade nej och 2 % svarade vet inte.

Fråga 6. Enligt dig, vad kan Din lärare göra för att Du ska kunna lyckas i Ditt skolarbete? Ge exempel _____:

(15 elever valde att inte svara) Exempel på elevsvar:

- Göra lektionerna roligare
- Stötta eleven ytterligare
- Vara personlig och tillmötesgående

- Tid för enskilda samtal
- Bättre kommunikation mellan lärare och elev
- Utöva demokrati i klassrummet

- Tid för att hjälpa varje individ
 - Ge omfattande skriftliga genomgångar
 - Ingen stress
 - Inte för långa muntliga genomgångar eftersom eleven inte kan vara koncentrerad eller stillasittande en längre tid
-
- Utförliga muntliga genomgångar
 - Ge alternativa arbetsätt
 - Varva skriftlig och muntlig information
 - Var flexibel och gör olika saker

Fråga 7. Tycker du att det hjälper Dig när Din lärare använder sig av:

-tavlan **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

79 % av eleverna tyckte att det var till hjälp då läraren använde sig av tavlan, 18 % tyckte att det delvis var till hjälp och 3% tyckte att det var till ingen hjälp alls.

-overhead **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

47 % tyckte att det var bra att läraren använde sig av overhead, 39 % tyckte att det delvis var bra, 9 % tyckte inte att det var bra och 5 % hade ingen åsikt i frågan

- video **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

48 % av eleverna upplevde det som positivt då läraren använde sig av video i undervisningen, 36 % tyckte delvis att det var bra, 9 % tyckte inte alls om det och 6 % kunde inte besvara frågan utan valde alternativet vet inte.

- musik **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

29 % tyckte att användandet av musik i undervisningen var positivt, 34 % tyckte att det delvis var bra, 25 % tyckte inte alls att det var positivt och 12 % kunde inte välja och svarade vet inte.

- rollspel **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

22 % upplevde rollspel som ett positivt inslag i undervisningen, 28 % tyckte att det delvis var något bra, 35 % tyckte inte alls om det och 15 % valde alternativet vet inte.

- grupparbete **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

49 % tyckte det var givande att arbeta med grupparbeten, 34 % tyckte delvis att det var bra, 15 % tyckte inte att det var något som hjälpte dem i deras utveckling och 2 % svarade vet inte.

- individuellt arbete **Ja** **Delvis** **Nej** **Vet inte**

60 % tyckte att det var positivt att gå jobba individuellt med arbeten, 31 % tyckte delvis att det var bra, 6 % tyckte inte alls att det var givande och 3 % hade ingen åsikt i frågan.

Fråga 8. Upplever Du att Du kan ha en personlig kontakt med din lärare?

Ja **Delvis** **Nej** **Vet inte** **Varför:_____**

33 % svarade ja, 35 % svarade delvis, 24 % svarade nej och 8 % svarade vet inte.

Fråga 9. Känner Du att Din lärare i undervisningssituationer hanterar klassen som en enhetlig grupp?

Ja **Delvis** **Nej** **Vet inte** **Varför:_____**

52 % svarade ja, 32 % svarade delvis, 11 % svarade nej och 5 % svarade vet inte.

Fråga 10. Känner Du att Din lärare ser Dig som den Du är?

Ja **Delvis** **Nej** **Vet inte** **Varför:_____**

51 % svarade ja, 27 % svarade delvis, 9 % svarade nej och 13 % svarade vet inte.

Fråga 11. Känner Du att Du kan ta till dig information när Din lärare talar samtidigt som hon skriver på tavlan?

Ja **Delvis** **Nej** **Vet inte** **Varför:_____**

66 % svarade ja, 26 % svarade delvis, 5 % svarade nej och 3 % svarade vet inte.

Fråga 12. Övriga tankar:

Denna fråga besvarades endast av ett fåtal elever. De kommentarer som rörde undervisning var:

- Skolan ska/måste bli roligare.
- Han är en toppenlärare och undervisningen går bra.
- Jag tycker att kurserna skulle ha samarbetat mer sinsemellan. Det ligger allt för stora arbeten i slutet av kursen, vilket gör att man inte har tid att prestera sitt bästa.
- Hon är en bra lärare, och undervisningen fungerar bra.
- Bra om lärare och elever planerar tillsammans hur läsåret skall se ut.